

Економічні науки

УДК 336.64

Дуброва Наталя Петрівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Дуброва Наталья Петровна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры финансов и банковского дела
Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет*

Dubrova Natalia

*PhD, Associate Professor of Finance and Banking Department
Dnipro State Agrarian and Economic University*

Дрожаков Єгор Станіславович

*магістр спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Дніпровського державного аграрно-економічного університету*

Дрожаков Егор Станиславович

*магистр специальности «Финансы, банковское дело и страхование»
Днепропетровского государственного аграрно-экономического университета*

Drozhakov Egor

*Master of Specialty «Finance, Banking and Insurance» of the
Dnipro State Agrarian and Economic University*

**УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ
ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

**УПРАВЛЕНИЕ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТЬЮ В
СИСТЕМЕ ФИНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ**

THE ACCOUNTS RECEIVABLE MANAGEMENT IN FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF A COMPANY

Анотація. В статті розглянута організація управління дебіторською заборгованістю у системі фінансового менеджменту. Наведені основні етапи системи управління дебіторською заборгованістю. Зазначені способи її реалізації: самостійне та на основі аутсорсингу.

Ключові слова: управління дебіторською заборгованістю, безнадійна заборгованість, кредитна політика, аутсорсинг.

Аннотация. В статье рассмотрена организация управления дебиторской задолженностью в системе финансового менеджмента. Приведены основные этапы системы управления дебиторской задолженности. Указаны способы ее реализации: самостоятельное или на основе аутсорсинга.

Ключевые слова: управление дебиторской задолженностью, безнадежная задолженность, кредитная политика, аутсорсинг.

Summary. The organization of the accounts receivable management in financial management system is considered in the article. The main stages of the accounts receivable management system are given. The ways of its realization, such as independent or based on outsourcing are indicated.

Key words: management of accounts receivable, bad debts, credit policy, outsourcing.

Постановка проблеми. Фінансовий менеджмент підприємства призначений до формування такої системи функціонування фінансів, яке забезпечувало покращенню фінансового стану, зростанню його ринкової вартості. Серед нагальних питань, що входить до компетенції фінансового менеджменту є управління дебіторською заборгованістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній економічній літературі науковці досліджують питання управління дебіторською заборгованістю, в частині методики її аналізу, методів рефінансування та формування кредитної політики. Проблеми управління дебіторською заборгованістю досліджували: Бабаєв В.Ю. [1], Дубровська Є.В. [2], Ковтуненко К.В. [3], Онисько С. [4], Павлюк Т.С. [5], Чорнобривець М.М. [6], Ямненко Г. [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В наукових працях багато приділяється уваги до питань управління дебіторською заборгованістю, однак недостатньо уваги приділено розробленню системи управління дебіторською заборгованістю.

Метою статті є розглянути теоретичні питання системи управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання управління дебіторською заборгованістю є важливою для більшості підприємств, бо проблема неплатежів призводить до зниження грошового потоку підприємства та обмеження маневрування в процесі фінансово-господарської діяльності. Як зазначають науковці, основними причинами зростання дебіторської заборгованості є збільшення обсягів продажу, нераціональної кредитної політики, неплатоспроможності покупців тощо. В свою чергу перевищення дебіторської заборгованості призводить до зниження фінансової стійкості підприємства та вимагає залучення додаткових джерел фінансування [1-7].

Управління дебіторською заборгованістю розглядають як процес розробки та реалізації управлінських рішень стосовно дебіторської заборгованості. Як зазначають С. Онисько і О. Рубай «управління дебіторською заборгованістю на підприємствах зводиться до формування звітів поточної діяльності й відображення в балансі підприємства операцій, у результаті яких виникає ця заборгованість. У ліпшому разі результати

інвентаризації сум дебіторської заборгованості, які мали місце впродовж минулих періодів, екстраполюються на майбутні періоди. При цьому основним критерієм слугує лише достовірність обліку дебіторської заборгованості й точність обчислення її тренду» [4]. Головна мета управління дебіторською заборгованістю полягає в мінімізації її обсягу та термінів інкасації боргу.

До основних завдань управління дебіторською заборгованістю відносять наступні [6]: систематизація та аналіз інформації про покупців, замовників та інших дебіторів підприємства; моніторинг розміру і структури дебіторської заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією, виконані роботи, надані послуги; забезпечення високої швидкості обороту дебіторської заборгованості; виявлення величини впливу дебіторської заборгованості на прибуток та поточну платоспроможність і ліквідність активів підприємства; забезпечення оптимального співвідношення між платоспроможністю і рентабельністю шляхом підтримки відповідних розмірів і структури оборотних активів; захист від інфляції; виявлення умов, які сприяють виникненню ризику втрати ліквідності та зниженню ефективності діяльності підприємства; контроль за заборгованістю, строк сплати по якій ще не настав, а також заборгованістю, не сплаченою в строк; розрахунок прогнозного розміру резерву сумнівних боргів; розроблення варіантів рефінансування дебіторської заборгованості; сприяння зростанню обсягу продаж шляхом надання комерційного кредиту; визначення ступеня ризику несплати рахунків покупцями; надання рекомендацій щодо зменшення кількості фактично або потенційно неплатоспроможних покупців; підвищення конкурентоздатності за допомогою відтермінування платежів.

Від стану й обсягу дебіторської заборгованості також залежать ліквідність активів та фінансова платоспроможність підприємств, тому

розробка і впровадження системи управління дебіторською заборгованістю підприємств є актуальною. Остання включає наступні етапи [4, 6]:

- вибір кредитної політики підприємства;
- аналіз та оцінка поточного стану дебіторської заборгованості;
- формування системи кредитних умов;
- визначення можливої суми оборотного капіталу, спрямованого в дебіторську заборгованість;
- комплексний підхід до оцінки покупців;
- планування розміру та розробка заходів з управління дебіторської заборгованістю в цілому по підприємству;
- використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості;
- моніторинг та контроль дебіторської заборгованості;
- оцінювання ефективності управління дебіторською заборгованістю;
- інформаційне забезпечення системи управління дебіторської заборгованістю підприємства.

В сучасній практиці фінансового менеджменту використовується наступні способи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві: самостійне управління та управління заборгованістю на основі аутсорсингу. Самостійне управління передбачає формування комплексу управлінських дій по сприянню недопущення виникнення дебіторської заборгованості, прогнозування її обсягу у майбутньому, заходи щодо її погашення.

При цьому можуть використовувати різноманітні методи управління дебіторською заборгованістю, а саме [5]:

- юридичні – претензійна робота, подача позову до суду;
- економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції;

- психологічні – нагадування телефоном, факсом, поштою, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу;
- фізичні – арешт майна боржника, вироблений органами державної виконавчої служби.

У разі якщо підприємство не може самостійно вирішити проблеми з поверненням дебіторської заборгованості, то може звернутися до послуг аутсорсингових компаній. Аутсорсинг (outsourcing) – це від англійського “outside resource using” – використання зовнішніх ресурсів. Аутсорсинг дозволяє доручити роботу по управлінню дебіторською заборгованістю спеціалізованій організації [1].

Ринок аутсорсингових послуг з управління дебіторською заборгованістю включає послуги наступних організацій: кредитних бюро, страхових, кредитних, юридичних, факторингових, колекторних компаній.

Висновки і пропозиції. Безперечно на підприємстві завжди буде заборгованість, однак задача системи управління дебіторською заборгованістю не допустити наявності безнадійної. Управління дебіторською заборгованістю безпосередньо впливає на прибутковість підприємства, визначає кредитну політику, шляхи прискорення повернення боргів, зменшення безнадійної заборгованості/

Література

1. Бабаєв В.Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / В.Ю. Бабаєв, І.О. Гальченко // Теорія та практика державного управління. - 2011. - Вип. 2. - С. 164-170.
2. Дубровська Є. В. Методичний інструментарій щодо управління дебіторською заборгованістю / Є. В. Дубровська // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2009. - Вип. 3. - С. 299-308.

3. Ковтуненко К.В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент зменшення фінансових ризиків на малих підприємствах / К.В. Ковтуненко, О.А. Ковалик // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2017. - №1 (1). – С. 52-57.
4. Онисько С. Управління дебіторською заборгованістю у сучасних умовах господарювання / С. Онисько, О. Рубай // Вісник Львівського національного аграрного університету. Сер : Економіка АПК. - 2013. - № 20(1). - С. 154-157.
5. Павлюк Т.С. Основні напрями вдосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю / Т.С. Павлюк, О.М. Рудницька // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.8. – С. 272-278.
6. Чорнобривець М.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / М.М. Чорнобривець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.13. – С. 241-246.
7. Ямненко Г. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / Г. Ямненко // Траектория науки. - 2017. - Т. 3. - № 2. - С. 51-57.

References

1. Babaiev, V.Iu. and Halchenko, I.O. (2011), "The accounts receivable management in enterprises", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 2, pp. 164-170.
2. Dubrovska, Ye. V. (2009), "The methodical tools for accounts receivable management", *Visnyk Chernivetskoho torhovelno-ekonomichnoho instytutu. Ekonomichni nauky*, vol. 3, pp. 299-308.
3. Kovtunencko, K.V. and Kovalyk, O.A. (2017), "An accounts receivable management as an instrument of financial risks reduction in small enterprises", *Ekonomichni zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu*, vol. 1 (1), pp. 52-57.

4. Onysko, S. and Rubai, O. (2013), "An account receivable management in the modern condition of manage", *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Ser : Ekonomika APK*, vol. 20 (1), pp. 154-157.
5. Pavliuk, T.S. and Rudnytska, O.M. (2011), "Basic directions of improvement of process of an account receivable management", *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 21.8, pp. 272-278.
6. Chornobryvets, M.M. (2013), "The account receivable management in an enterprise", *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 23.13, pp. 241-246.
7. Yamnenko, H. (2017), "The mechanism of an account receivable management in an enterprise", *Traektoryia nauky*, vol. 3, no. 2, pp. 51-57.